

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

૨૦૧૦ (૧૪) (સપ્તી.) એસ.સી.આર. ૭૫૨

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય

વિરુદ્ધ

ગોરખનાથ સીતારામ કાંબળે અને અન્ય

(સિવિલ અપીલ નં. ૯૭૦૪/૨૦૧૦)

નવેમ્બર ૧૬, ૨૦૧૦

[દલવીર ભંડારી અને દીપક વર્મા, ન્યાયમૂર્તિઓ]

સેવા કાયદો:

મહારાષ્ટ્ર સિવિલ સર્વિસીસ (જનરલ કન્ડિશન્સ) રૂલ્સ, ૧૯૮૧ રુલ ૩૮(૨)(એફ) – જન્મતારીખ – નોકરીમાં પ્રવેશ સમયે સર્વિસ બુકમાં તેની નોંધણી – છવ્વીસ વર્ષના લાંબા સમયગાળા પછી નોકરીની કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે જન્મતારીખ સુધારવા માટેની અરજી – ઠેરવવામાં આવ્યું કે: આ અરજી

ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં – ઉપરાંત, તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના નોટિફિકેશન અને નિયમોમાં આપેલ સૂચનાઓને ધ્યાનમાં લેતા, પાંચ વર્ષ પછી જન્મતારીખમાં ફેરફાર કરવા માટેની કોઈ અરજી ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં – આથી, હાઇકોર્ટે પસાર કરેલો હુકમ કે કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે જન્મતારીખ બદલવાની મંજૂરી આપી શકાય, તે ટકી શકે તેવો નથી.

વર્ષ ૧૯૭૮ માં સામાવાળાની શિક્ષક તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. તેમની સર્વિસ બુકમાં તેમની જન્મતારીખ ૦૨/૦૬/૧૯૪૯ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી. તેના પુરાવા તરીકે સ્કૂલ લીવિંગ સર્ટિફિકેટ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું. વર્ષ ૨૦૦૪ માં, સામાવાળાએ તહસીલદારના સેવા રેકૉર્ડમાં તેમની જન્મતારીખ સુધારીને ૦૩/૦૫/૧૯૫૧ કરવા માટે એજ્યુકેશન ઓફિસર સમક્ષ અરજી દાખલ કરી હતી. સદર અરજી ફગાવી દેવામાં આવી હતી. હેડ માસ્ટર, જિલ્લા પરિષદે પણ સદર અરજી ફગાવી દીધી હતી. ત્યારબાદ સામાવાળાએ રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી. હાઇકોર્ટે એવું ઠેરવીને પિટિશન મંજૂર કરી હતી કે સામાવાળાની કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે જન્મતારીખ બદલવાની મંજૂરી આપી શકાય. તેથી, અપીલકર્તાએ હાલની અપીલ દાખલ કરી હતી.

અપીલ મંજૂર કરતાં, કોર્ટે ઠેરવેલ કે

૧.૧ તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના નોટિફિકેશન મુજબ, સરકારી કર્મચારીઓની જન્મતારીખ ૧ ડિસેમ્બર/૦૮/૧૯૮૧ થી પાંચ વર્ષ પછી બદલી શકાય નહીં. એમ માની લઈએ કે સદર નોટિફિકેશન માત્ર ૧૬/૦૮/૧૯૮૧ પછી જોડાયેલા કર્મચારીઓને જ લાગુ પડે છે, તો પણ મહારાષ્ટ્ર સિવિલ સર્વિસીસ (જનરલ કન્ડિશન્સ) રૂલ્સ, ૧૯૮૧ ની 'સૂચના (૧)' મુજબ, જન્મતારીખ અંગેની નોંધમાં ફેરફાર માટેની કોઈ પણ અરજી પાંચ વર્ષના સમયગાળા પછી ગ્રાહ્ય રાખવી જોઈએ નહીં. [પેરા ૧૧] [૭૫૮-બી-સી]

૧.૨ એ સુસ્થાપિત છે કે કર્મચારીઓને તેમની નોકરીની કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે જન્મતારીખ બદલવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં. હાલના કેસમાં, ફેરફાર માટેની અરજી અઠ્ઠાવીસ વર્ષના લાંબા સમયગાળા પછી તેમની નોકરીની કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે દાખલ કરવામાં આવી હતી. કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે કરવામાં આવતો સુધારો મોટી સંખ્યામાં કર્મચારીઓના ભોગે થશે, તેથી કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે થતા આવા કોઈ પણ સુધારાને કોર્ટ દ્વારા નિરુત્સાહ કરવો જ જોઈએ. આમ, નિયમોને ફરીથી લખવાનો હાઈકોર્ટનો અભિગમ મંજૂર કે બહાલ રાખી શકાય નહીં. વાદગ્રસ્ત ચુકાદો બાજુ પર સેટ કરવામાં આવે છે. [પેરા ૧૨, ૧૯, ૨૦ અને ૨૧] [૭૫૮-એફ; ૭૬૧-ઈ-એફ; ૭૬૨-ઈ-એફ]

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ હરનામ સિંઘ (૧૯૯૩) ૨ એસ.સી.સી. ૧૬૨; સ્ટેટ ઓફ તમિલનાડુ વિરુદ્ધ ટી.વી. વેણુગોપાલન (૧૯૯૪) ૬ એસ.સી.સી. ૩૦૨; સેક્રેટરી એન્ડ કમિશનર, હોમ ડિપાર્ટમેન્ટ અને અન્ય વિરુદ્ધ આર. કિરુબાકરણ (૧૯૯૪) સપ્લી. (૧) એસ.સી.સી. ૧૫૫; યુ.પી. માધ્યમિક શિક્ષા પરિષદ અને અન્ય વિરુદ્ધ રાજ કુમાર અગ્નિહોત્રી (૨૦૦૫) ૧૧ એસ.સી.સી. ૪૬૫; સ્ટેટ ઓફ ઉત્તરાંચલ અને અન્ય વિરુદ્ધ પીતાંબર દત્ત સેમવાલ (૨૦૦૫) ૧૧ એસ.સી.સી. ૪૭૭; ગવર્નમેન્ટ ઓફ એ.પી. અને અન્ય વિરુદ્ધ એમ. હયગ્રીવ શર્મા (૧ pwd) ૨ એસ.સી.સી. ૬૮૨; સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુલાઈચી (શ્રીમતી) (૨૦૦૩) ૬ એસ.સી.સી. ૪૮૩; એકિઝક્યુટિવ એન્જિનિયર, ભદ્રક (આર એન્ડ બી) ડિવિઝન, ઓરિસ્સા અને અન્ય વિરુદ્ધ રંગાધર મલ્લિક (૧૯૯૩) સપ્લી. ૧ એસ.સી.સી. ૭૬૩ – પર આધાર રાખવામાં આવેલ.

કેસ લો રેફરન્સ:

| (૧૯૯૩) ૨ એસ.સી.સી. ૧૬૨ | પર આધાર રાખવામાં આવેલ | પેરા
૧૩ |

| (૧૯૯૪) ૬ એસ.સી.સી. ૩૦૨ | પર આધાર રાખવામાં આવેલ | પેરા
૧૪ |

| (૧૯૯૪) સપ્લી. (૧) એસ.સી.સી. ૧૫૫ | પર આધાર રાખવામાં આવેલ | પેરા ૧૫ |

| (૨૦૦૫) ૧૧ એસ.સી.સી. ૪૬૫ | પર આધાર રાખવામાં આવેલ | પેરા ૧૬ |

| (૨૦૦ nose) ૧૧ એસ.સી.સી. ૪૭૭ | પર આધાર રાખવામાં આવેલ | પેરા ૧૭ |

| (૧૯૯૦) ૨ એસ.સી.સી. ૬૮૨ | પર આધાર રાખવામાં આવેલ | પેરા ૧૮ |

| (૨૦૦૩) ૬ એસ.સી.સી. ૪૮૩ | પર આધાર રાખવામાં આવેલ | પેરા ૧૮ |

| (૧૯૯૩) સપ્લી. ૧ એસ.સી.સી. ૭૬૩ | પર આધાર રાખવામાં આવેલ | પેરા ૧૮ |

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ટિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૯૭૦૪/૨૦૧૦.

મુંબઈ ખાતેની હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચરના રિટ પિટિશન નં. ૬૫૩૧/૨૦૦૬ માં તારીખ ૧૯/૦૧/૨૦૦૭ ના ચુકાદા અને હુકમ પરથી.

અપીલકર્તાઓ તરફે શંકર ચિલારગે (આશા ગોપાલન નાયર તરફે).

સામાવાળાઓ તરફે પ્રવિણ સાતાલે (નરેશ કુમાર તરફે).

કોર્ટે ઠેરવેલ કે કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ દલવીર ભંડારી દ્વારા આપવામાં આવેલ.

૧. સત્તાવાર ભાષાંતર અને વાદગ્રસ્ત હુકમની પ્રમાણિત નકલ ફાઈલ કરવાથી મુકિત મેળવવા માટેની અરજીઓ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

લીવ મંજૂર કરી.

પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા.

૨. હાલની અપીલ મુંબઈ ખાતેની હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેયર દ્વારા રિટ પિટિશન નં. ૬૫૩૧/૨૦૦૬ માં આપવામાં આવેલા તારીખ ૧૯ જાન્યુઆરી, ૨૦૦૭ ના ચુકાદામાંથી ઉદ્ભવે છે.

૩. અપીલનો નિકાલ કરવા માટે જરૂરી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ પુનરાવર્તિત કરવામાં આવે છે:

૪. સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક ૧૩/૦૨/૧૯૭૮ ના રોજ આસિસ્ટન્ટ ટીચર તરીકે કરવામાં આવી હતી. તેમણે પોતાની જન્મતારીખના પુરાવા તરીકે સેકન્ડરી સ્કૂલ લીવિંગ સર્ટિફિકેટ ફાઇલ કર્યું હતું જેમાં ૦ digital.૦૬.૧૯૪૯ દર્શાવેલ હતું. પરિણામે સેવા રેકૉર્ડમાં પણ તે જ જન્મતારીખ નોંધવામાં આવી હતી.

૫. તારીખ ૨૩/૦૫/૨૦૦૪ ના રોજ, સામાવાળા નં. ૧ એ જિલ્લા સાંગલીના એજ્યુકેશન ઓફિસર (પ્રાયમરી), જિલ્લા પરિષદને એક અરજી ફાઇલ કરીને એવી ફરિયાદ કરી કે જોકે સ્કૂલ લીવિંગ સર્ટિફિકેટમાં તેમની જન્મતારીખ ૦૨/૦૬/૧૯૪૯ છે જ્યારે હકીકતમાં તહસીલદારના રેકૉર્ડમાં જન્મતારીખ ૦૩/૦૫/૧૯૫૧ છે, તેથી સામાવાળાના સેવા રેકૉર્ડમાં તહસીલદારના રેકૉર્ડ મુજબ જન્મતારીખ સુધારવામાં આવે.

૬. સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા ફાઇલ કરાયેલી સદર અરજી બ્લોક એજ્યુકેશન ઓફિસર દ્વારા એવા કારણોસર ફગાવી દેવામાં આવી હતી કે તે સમયબાધિત છે અને નોકરીમાં જોડાયાની તારીખ એટલે કે ૧૩/૦૨/૧૯૭૮ થી પાંચ વર્ષની અંદર ફાઇલ કરવામાં આવી ન હતી. તેમણે મહારાષ્ટ્ર સિવિલ સર્વિસીસ (જનરલ કન્ડિશન્સ) રૂલ્સ, ૧૯૮૧ (જે ટૂંકમાં 'મહારાષ્ટ્ર નિયમો, ૧૯૮૧' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના રુલ ૩૮(૨)(એફ) અને રાજ્ય દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા

નોટિફિકેશનનો સંદર્ભ આપ્યો હતો. સંબંધિત નિયમ આ પ્રમાણે વંચાય છે:

"૩૮(૨)(એફ): જ્યારે સર્વિસ બુકમાં ઉંમર અથવા જન્મતારીખની નોંધ એકવાર થઈ જાય પછી, સદર નોંધમાં ત્યારબાદ કોઈ ફેરફાર કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં, સિવાય કે એવું જાણવા મળે કે સદર નોંધ સંબંધિત વ્યક્તિ સિવાયની કોઈ અન્ય વ્યક્તિની કાળજીના અભાવને કારણે થઈ હતી અથવા તે એક સ્પષ્ટ કારકુની ભૂલ છે."

૭. સામાવાળા નં. ૧ એ તુજારપુર, તાલુકો વાળવા, જિલ્લો સાંગલીની જિલ્લા પરિષદ પ્રાયમરી શાળાના હેડ માસ્ટરને અન્ય એક અરજી ફાઇલ કરી હતી. સદર અરજી પણ ૦૮/૧૨/૨૦૦૪ ના રોજ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૮. સામાવાળા નં. ૧ એ ૨૨/૦૭/૨૦૦૬ ના રોજ એજ્યુકેશન ઓફિસર (પ્રાયમરી), જિલ્લા પરિષદ, સાંગલી સમક્ષ ફરીથી અરજી ફાઇલ કરી. જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ ને કોઈ સંતોષકારક જવાબ ન મળ્યો, ત્યારે તેમણે મુંબઈ ખાતેની હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેયર સમક્ષ રિટ પિટિશન નં. ૬૫૩૧/૨૦૦૬ ફાઇલ કરી. સામાવાળા દ્વારા ફાઇલ કરાયેલી રિટ પિટિશન વાદગ્રસ્ત ચુકાદા તારીખ ૧૯ જાન્યુઆરી, ૨૦૦૭ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી હતી. હાઈકોર્ટે, વાદગ્રસ્ત ચુકાદાના પેરા ૨ માં મહારાષ્ટ્ર નિયમો, ૧૯૮૧ ના રુલ ૩૮(૨)

(એફ) ની નોંધ લીધી પરંતુ સદર નિયમનું અર્થઘટન કરતી વખતે, હાઇકોર્ટે વાસ્તવમાં નિયમને ફરીથી લખ્યો છે અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદાના પેરા ૫ માં હાઇકોર્ટે આ મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"....બહાર પાડવામાં આવેલી સૂચનાઓ હેઠળ, એ સાબિત થાય છે કે સામાન્ય રીતે પાંચ વર્ષના સમયગાળા પછી નોંધ બદલવી જોઈએ નહીં...."

"સામાન્ય રીતે" શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ નિયમોમાં કરવામાં આવ્યો નથી અને આ શબ્દપ્રયોગના અર્થઘટનને કારણે વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં એક ભૂલભરેલું તારણ આવ્યું છે. વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં હાઇકોર્ટે એવા કોઈ પણ ટકી શકે તેવા અથવા સ્વીકાર્ય કારણો આપવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે શા માટે સામાવાળા નં. ૧ ની કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે જન્મતારીખ બદલવાની મંજૂરી આપવામાં આવી.

૯. હાઇકોર્ટે, વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં, સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિની નોંધ લેવામાં નિષ્ફળ રહી છે જે આ કોર્ટના ચુકાદાઓની શ્રેણી દ્વારા સ્પષ્ટ થયેલી છે. તમામ ચુકાદાઓએ સતત એવો અભિપ્રાય લીધો છે કે નોકરીની કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે જન્મતારીખમાં ફેરફારની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. હાલના કેસમાં, તારીખ ૨૪ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૮ ના નોટિફિકેશન મુજબ, એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે પાંચ વર્ષ પછી નોંધમાં કોઈ ફેરફાર કરવાની મંજૂરી આપવી

જોઈએ નહીં.

૧૦. આ નિયમનો આત્મા અને આશય આ કોર્ટના ચુકાદાઓની શ્રેણીમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે. નિયમો પછી, મહારાષ્ટ્ર સરકાર દ્વારા એક નોટિફિકેશન બહાર પાડવામાં આવ્યું છે. ફાઈનાન્સ ડિપાર્ટમેન્ટ, મહારાષ્ટ્ર સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા તારીખ ૨૪ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૮ ના નોટિફિકેશનનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવ્યો છે:

ફાઈનાન્સ ડિપાર્ટમેન્ટ

મંત્રાલય, મુંબઈ ૪૦૦૦૩૨, તારીખ ૨૪ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૮

નોટિફિકેશન

ભારતનું સંવિધાન

નં. એમસીએસ ૧૦૦૭/સી.આર.૭/૦૭/એસઈઆર-૬ - ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૩૦૯ ના પરંતુક દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, મહારાષ્ટ્રના રાજ્યપાલ મહારાષ્ટ્ર સિવિલ સર્વિસીસ (જનરલ કન્ડિશન્સ ઓફ સર્વિસીસ) રૂલ્સ, ૧૯૮૧ માં વધુ સુધારો કરવા માટે નીચેના નિયમો બનાવવા માટે મહેરબાની કરશો, એટલે કે:—

૧. આ નિયમોને મહારાષ્ટ્ર સિવિલ સર્વિસીસ (જનરલ કન્ડિશન્સ ઓફ સર્વિસીસ) (અમેન્ડમેન્ટ) રૂલ્સ, ૨૦૦૮ કહેવામાં આવશે.

૨. મહારાષ્ટ્ર સિવિલ સર્વિસીસ (જનરલ કન્ડિશન્સ ઓફ સર્વિસીસ) રૂલ્સ, ૧૯૮૧ (જે હવે પછી "મુખ્ય નિયમો" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના રુલ ૩૮ માં, સબ-રુલ (૨) માં, સૂચના શીર્ષક હેઠળ, -

(એ) સૂચના નં. (૧) અને (૨) ના બદલે, નીચેની સૂચનાઓ બદલવામાં આવશે, એટલે કે:-

"(૧) સરકારી કર્મચારીની સર્વિસ બુક અથવા સર્વિસ રોલમાં નોંધાયેલી જન્મતારીખ અંગેની નોંધમાં ફેરફાર માટેની કોઈ પણ અરજી, જેણે ૧૬ ઓગસ્ટ ૧૯૮૧ ના રોજ અથવા તે પછી સરકારી સેવામાં પ્રવેશ કર્યો છે, તેની સરકારી સેવામાં પ્રવેશની તારીખથી શરૂ કરીને પાંચ વર્ષના સમયગાળા પછી ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવશે નહીં.

(૨) ઉપરની સૂચના (૧) ને આધીન, સરકારી કર્મચારીની સાચી જન્મતારીખ નક્કી કરી શકાય છે, જો તે મૂળ જન્મ રજિસ્ટરના સંબંધિત પૃષ્ઠની

પ્રમાણિત ઝેરોક્ષ નકલ રજૂ કરે જ્યાં તેનું નામ અને જન્મતારીખ જન્મ નોંધણી અંગેના હાલમાં અમલમાં રહેલા નિયમો અનુસાર નોંધવામાં આવી હોય અને જે સરકારી કર્મચારી જ્યાં જન્મ્યો હોય તે સ્થળે જાળવવામાં આવતી હોય, આવા પુરાવાને સેવા રેકૉર્ડમાં જન્મતારીખ બદલવા માટે અકાઠ્ય પુરાવો ગણવો જોઈએ....."

૧૧. નોટિફિકેશન મુજબ, ૧૬/૦૮/૧૯૮૧ થી સરકારી કર્મચારીઓની જન્મતારીખ ૧૬/૦૮/૧૯૮૧ થી પાંચ વર્ષ પછી બદલી શકાય નહીં. એમ માની લઈએ કે આ નોટિફિકેશન માત્ર ૧૬/૦૮/૧૯૮૧ પછી જોડાયેલા કર્મચારીઓને જ લાગુ પડે છે, તો પણ મહારાષ્ટ્ર નિયમો, ૧૯૮૧ ની 'સૂચના (૧)' મુજબ સરકારી કર્મચારીની સર્વિસ બુક અથવા સર્વિસ રોલમાં નોંધાયેલી જન્મતારીખ અંગેની નોંધમાં ફેરફાર માટેની કોઈ પણ અરજી પાંચ વર્ષના સમયગાળા પછી ગ્રાહ્ય રાખવી જોઈએ નહીં.

સદર સૂચના નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે:

"(૧) સામાન્ય રીતે, સરકારી કર્મચારીની સર્વિસ બુક અથવા સર્વિસ રોલમાં નોંધાયેલી જન્મતારીખ અંગેની નોંધમાં ફેરફાર માટેની કોઈ પણ અરજી તેની સરકારી સેવામાં પ્રવેશની તારીખથી શરૂ કરીને પાંચ વર્ષના સમયગાળા

પછી ગ્રાહ્ય રાખવી જોઈએ નહીં....."

૧૨. નોટિફિકેશન અને સદર સૂચના સિવાય આ કોર્ટ કેસોની શ્રેણીમાં સ્પષ્ટપણે ઠેરવ્યું છે કે કર્મચારીઓને તેમની નોકરીની કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે જન્મતારીખ બદલવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં. હાલના કેસમાં ફેરફાર માટેની અરજી અઢાવીસ વર્ષના લાંબા સમયગાળા પછી તેમની નોકરીની કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે ફાઈલ કરવામાં આવી છે.

૧૩. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ હરનામ સિંઘ, (૧૯૯૩) ૨ એસ.સી.સી. ૧૬૨ માં, આ કોર્ટ સમક્ષ લગભગ સમાન હકીકતો આવી હતી. કોર્ટે નીચે મુજબ ઠેરવ્યું હતું :-

"હાલના કેસમાં, સામાવાળાની સેવામાં પ્રવેશ સમયે નોંધાયેલી જન્મતારીખ ૨૦ મે, ૧૯૩૪ તરીકે ૧૯૫૬ અને સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૧ ની વચ્ચે, લગભગ સાડા ત્રણ દાયકા સુધી પડકારાયા વિના અસ્તિત્વમાં રહી હતી. સામાવાળાને અસંખ્ય પ્રસંગોએ પોતાની સર્વિસ-બુક જોવાનો મોકો મળ્યો હતો. તેમણે અલગ-અલગ સમયે અલગ-અલગ જગ્યાએ સર્વિસ-બુકમાં સહી કરી હતી. તેમણે ક્યારેય નોંધાયેલી એન્ટ્રી સામે વાંધો ઉઠાવ્યો ન હતો. આ જ જન્મતારીખ એલડીસી અને યુડીસીની સિનિયોરિટી લિસ્ટમાં પણ પ્રતિબિંબિત

થતી હતી, જે સામાવાળાએ સ્વીકાર્યપણે જોઈ હતી, કારણ કે રેકૉર્ડ પર એવું દર્શાવવા માટે કંઈ નથી કે તેમને તે જોવાનો મોકો મળ્યો ન હતો. તેઓ શાંત રહ્યા અને સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૧ સુધી જન્મતારીખ બદલવાની દાદ માંગી નહીં, જે તેમની નિવૃત્તિની તારીખના થોડા મહિનાઓ પહેલા જ હતી. જરૂરી સુધારો મેળવવા માટે સામાવાળાના ભાગે થયેલો અત્યંત અને અસ્પષ્ટ વિલંબ અથવા વિલંબિતતા કોઈ પણ સંજોગોમાં તેમને રાહત આપવાનો ઇનકાર કરવા માટે યોગ્ય ઠેરવત. જો સામાવાળાએ ૧૯૭૯ પછી પાંચ વર્ષની અંદર જન્મતારીખમાં સુધારો માંગ્યો હોત, તો પણ અગાઉનો વિલંબ તેમને બિન-સૂટેડ ન કરત પરંતુ તેમણે ૧૯૮૯ માં એફઆર ૫૬ માં નોટ ૫ ના સમાવેશ પછીના પાંચ વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન પણ જન્મતારીખમાં સુધારો માંગ્યો ન હતો. તેથી, નોકરીમાં જોડાયાની તારીખથી લગભગ પાંત્રીસ વર્ષના આ તમામ સમયગાળા દરમિયાન તેમની નિષ્ક્રિયતા તેમને એવું દર્શાવતા અટકાવે છે કે સેવા રેકૉર્ડમાં તેમની જન્મતારીખની નોંધ સાચી નહોતી."

૧૪. સ્ટેટ ઓફ તમિલનાડુ વિરુદ્ધ ટી.વી. વેણુગોપાલન, (૧૯૯૪) ૬ એસ.સી.સી. પેજ ૩૦૨ માં, આ કોર્ટ સ્પષ્ટપણે એવા અભિપ્રાયની હતી કે સરકારી કર્મચારીને તેની નોકરીની કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે જન્મતારીખ સુધારવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં. કોર્ટે ખૂબ જ કડક શબ્દોમાં અવલોકન કર્યું કે :-

".....સરકારી કર્મચારીએ સર્વિસ રજિસ્ટરમાં નોંધાયેલી પોતાની જન્મતારીખ સાચી હોવાનું જાહેર કર્યા પછી, તેને તેની નોકરીની કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે સર્વિસ રજિસ્ટરની નોંધોની શુદ્ધતા અંગે વિવાદ ઊભો કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. આ એક સામાન્ય ઘટના છે કે નિવૃત્તિની બરાબર પહેલાં, સેવામાં ચાલુ રહેવા માટે સમય મેળવવાના હેતુથી ટ્રિબ્યુનલ અથવા કોર્ટમાં અરજી કરવામાં આવે છે અને ટ્રિબ્યુનલ અથવા કોર્ટ કમનસીબે સરકારી કર્મચારીઓ અથવા જાહેર કર્મચારીઓને ઓફિસમાં રાખવા માટે અતિશય ઉદાર હોય છે, જે રેકૉર્ડની બનાવટનો આશરો લેવા અને તેના પર આધાર રાખવા અને તેને સુધારવાની સત્તા મેળવવા માટે પ્રોત્સાહન પૂરું પાડે છે. જ્યારે ટેકનિકલતાના આધારે નકારવામાં આવે, ત્યારે તેમને પડકારે છે અને દાવો કરેલ સમયગાળો પૂરો થાય ત્યાં સુધી ઓફિસમાં રહે છે. આ કેસ આવો જ એક સંપૂર્ણ દાખલો છે. તદનુસાર, અમારા મતે, ટ્રિબ્યુનલે રાહતો આપવામાં અતિશય ઉદારતા દાખવીને ભારે ભૂલ કરી છે, જે તેની પોતાની રજૂઆત મુજબ પણ તેની નિવૃત્તિની તારીખ પછી બે વર્ષ સુધી ઓફિસમાં રહેવાની મંજૂરી આપવાની તેની સત્તાઓથી પણ આગળ વધી ગઈ છે અને કર્મચારીને લાભદાયી તમામ કલ્પનાશીલ નિર્દેશો આપ્યા છે. તેથી, આ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરવામાં આવેલી કાયદાની સૌથી ગંભીર ભૂલનો કેસ છે જેને સ્વીકારી શકાય નહીં અને કોઈ પણ આધારે બહાલ રાખી શકાય નહીં....."

૧૫. સેક્રેટરી એન્ડ કમિશનર, હોમ ડિપાર્ટમેન્ટ અને અન્ય વિરુદ્ધ આર. કિરુબાકરણ, (૧૯૯૪) સપ્લી. (૧) એસ.સી.સી. ૧૫૫ માં, કોર્ટે ફરીથી કાનૂની સ્થિતિ દોહરાવી કે જ્યારે નિવૃત્તિની પૂર્વસંધ્યાએ અથવા તેની આસપાસના સમયે જન્મતારીખ બદલવા માટેની અરજી ફાઇલ કરવામાં આવે ત્યારે કોર્ટોએ અત્યંત સાવધ રહેવું પડશે. કોર્ટે અવલોકન કર્યું કે :-

".....આથી જ્યારે પણ નિવૃત્તિની પૂર્વસંધ્યાએ અથવા તેની આસપાસના સમયે જન્મતારીખ બદલવા માટેની અરજી કરવામાં આવે છે, ત્યારે સંબંધિત કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલે વધુ સાવધ રહેવું જોઈએ કારણ કે જાહેર કર્મચારીઓના એક વર્ગમાં આ પ્રશ્ન અગાઉ કેમ ન ઉઠાવવામાં આવ્યો તે સ્પષ્ટ કર્યા વિના આવો વિવાદ ઊભો કરવાની વધતી જતી પ્રવૃત્તિ જોવા મળે છે....."

૧૬. સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલે આ કોર્ટના ચુ.પી. માધ્યમિક શિક્ષા પરિષદ અને અન્ય વિરુદ્ધ રાજ કુમાર અગ્નિહોત્રી, (૨૦૦૫) ૧૧ એસ.સી.સી. પેજ ૪૬૫ ના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે. આ કેસમાં, આ કોર્ટે આ કોર્ટના અનેક ચુકાદાઓ પર વિચાર કર્યો છે અને અવલોકન કર્યું છે કે સેવા રેકૉર્ડમાં જન્મતારીખ અંગેની ફરિયાદને નોકરીની કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં.

૧૭. સ્ટેટ ઓફ ઉત્તરાંચલ અને અન્ય વિરુદ્ધ પીતાંબર દત્ત સેમવાલ, (૨૦૦૫) ૧૧ એસ.સી.સી. પેજ ૪૭૭ ના અન્ય એક ચુકાદામાં, સરકારી કર્મચારીને એવા કારણોસર રાહત નકારવામાં આવી હતી કે તેણે લગભગ ૩૦ વર્ષની સેવા પછી સેવા રેકૉર્ડમાં સુધારો માંગ્યો હતો. હાઈકોર્ટના ચુકાદાને બાજુ પર સેટ કરતી વખતે, આ કોર્ટે અવલોકન કર્યું કે હાઈકોર્ટે લગભગ ત્રણ દાયકા પછી સદર નિર્ણયમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈતો નહોતો.

૧૮. બે દાયકા પહેલાં આ કોર્ટે ગવર્નમેન્ટ ઓફ એ.પી. અને અન્ય વિરુદ્ધ એમ. હયગ્રીવ શર્મા, (૧ pwd ૦) ૨ એસ.સી.સી. પેજ ૬૮૨ માં ઠેરવ્યું હતું કે નિયમોના પ્રારંભ પછી બર્થ્સ, ડેથ્સ એન્ડ મેરેજીસ રજિસ્ટ્રેશન એક્ટ, ૧૮૮૬ હેઠળ જાળવવામાં આવતા જન્મ અને મૃત્યુ રજિસ્ટરમાં સમાવિષ્ટ નોંધના અંશોના આધારે પણ ફેરફાર માટેનો તબક્કાવાર દાવો સ્વીકાર્ય નહોતો. સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુલાઈચી (શ્રીમતી), (૨૦૦૩) ૬ એસ.સી.સી. પેજ ૪૮૩, સ્ટેટ ઓફ તમિલનાડુ વિરુદ્ધ ટી.વી. વેણુગોપાલન, (ઉપર મુજબ), એક્ઝિક્યુટિવ એન્જિનિયર, ભદ્રક (આર એન્ડ બી) ડિવિઝન, ઓરિસ્સા અને અન્ય વિરુદ્ધ રંગાધર મલ્લિક, (૧૯૯૩) સપ્લી. ૧ એસ.સી.સી. પેજ ૭૬૩, યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ હરનામ સિંઘ, (ઉપર મુજબ) અને સેક્રેટરી એન્ડ કમિશનર, Home ડિપાર્ટમેન્ટ અને અન્ય વિરુદ્ધ આર.

કિરુબાકરણ, (ઉપર મુજબ) પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો.

૧૯. આ નિર્ણયો કેસના એક અલગ પરિમાણ તરફ દોરી જાય છે કે કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે કરવામાં આવતો સુધારો મોટી સંખ્યામાં કર્મચારીઓના ભોગે થશે, તેથી કારકિર્દીના અંતિમ તબક્કે થતા કોઈ પણ સુધારાને કોર્ટ દ્વારા નિરુત્સાહ કરવો જ જોઈએ. સેક્રેટરી એન્ડ કમિશનર, હોમ ડિપાર્ટમેન્ટ અને અન્ય વિરુદ્ધ આર. કિરુબાકરણ, (ઉપર મુજબ) ના ચુકાદાનો સંબંધિત ભાગ આ પ્રમાણે વંચાય છે:

"જાહેર કર્મચારી દ્વારા જન્મતારીખ સુધારવા માટેની અરજી તેની નોકરીના અંતિમ તબક્કે ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં. એ દર્શાવવાની જરૂર નથી કે સંબંધિત જાહેર કર્મચારીની જન્મતારીખ સુધારવા માટેનો આવો કોઈ પણ નિર્દેશ ચેઇન રિએક્શન ધરાવે છે, કારણ કે તેની નીચે પોતાના સંબંધિત પ્રમોશન માટે વર્ષોથી રાહ જોઈ રહેલા અન્ય લોકો આ પ્રક્રિયામાં પ્રભાવિત થાય છે. કેટલાક લોકોને અપ્રતિસંચેય નુકસાન થવાની સંભાવના છે, કારણ કે જન્મતારીખ સુધારવાના કારણે, સંબંધિત અધિકારી ઓફિસમાં ચાલુ રહે છે, કેટલાક કિસ્સાઓમાં વર્ષો સુધી, જે સમય દરમિયાન સિનિયોરિટીમાં તેની નીચે રહેલા ઘણા અધિકારીઓ જેઓ તેમના પ્રમોશનની રાહ જોઈ રહ્યા છે, તેઓ કાયમ માટે પ્રમોશન ગુમાવી શકે છે. અમારા મતે, આ એક મહત્વપૂર્ણ પાસું છે, જેને કોર્ટ કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા

જન્મતારીખ સુધારવાના સંદર્ભમાં જાહેર કર્મચારીની ફરિયાદની તપાસ કરતી વખતે નજરઅંદાજ કરી શકાય નહીં. આથી, જ્યાં સુધી સામાવાળા દ્વારા સામગ્રીના આધારે સ્પષ્ટ કેસ ન બનાવવામાં આવે જેને નિર્ણાયક પ્રકૃતિનો ગણી શકાય, ત્યાં સુધી કોર્ટ કે ટ્રિબ્યુનલે માત્ર સંભવિત દાવો કરતી સામગ્રીના આધારે નિર્દેશ જારી કરવો જોઈએ નહીં અને આવો કોઈ નિર્દેશ જારી કરવામાં આવે તે પહેલાં, કોર્ટ સંપૂર્ણપણે સંતુષ્ટ હોવી જોઈએ કે સંબંધિત વ્યક્તિ સાથે વાસ્તવિક અન્યાય થયો છે અને તેની જન્મતારીખ સુધારવા માટેનો દાવો નિયત પ્રક્રિયા અનુસાર અને કોઈ નિયમ અથવા હુકમ દ્વારા નક્કી કરાયેલા સમયની અંદર કરવામાં આવ્યો છે. પોતાની સર્વિસ-બુકમાં જન્મતારીખની ખોટી નોંધણી વિશે સાબિત કરવાનો બોજો અરજદાર પર રહે છે."

૨૦. સુસંગત કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતા, વાદગ્રસ્ત ચુકાદો બહાલ રાખી શકાય નહીં અને અગાઉના ફકરાઓમાં દર્શાવેલ નોટિફિકેશન અને સૂચનાઓનું સામાન્ય વાંચન પણ એવા નિષ્કર્ષ પર દોરી જાય છે કે પાંચ વર્ષ પછી જન્મતારીખ બદલવા માટેની કોઈ પણ અરજી ગ્રાહ્ય રાખવી જોઈતી નહોતી.

૨૧. નિયમોને ફરીથી લખવાનો હાઈકોર્ટનો અભિગમ મંજૂર કે બહાલ રાખી શકાય નહીં. પરિણામે, મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદો બાજુ પર સેટ કરવામાં

આવે છે, પક્ષકારોને પોતાનો ખર્ચ જાતે ભોગવવા માટે છોડી દેવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર કરી.

એન.જે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.